

Ορθοδοξία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Θεολογικό πλαίσιο

Η σύνδεση της αναστήλωσης των εικόνων με την Ορθοδοξία υπογραμμίζει τη μεγάλη σημασία των εικόνων στη ζωή της Εκκλησίας. Δεν πρόκειται απλώς για καλλιτεχνική ή αισθητική προσθήκη στην Ορθόδοξη λατρεία. Η δυνατότητα να αποτυπώνουμε τον θεάνθρωπο Χριστό στις εικόνες υπενθυμίζει διαρκώς πως ο Θεός έγινε άνθρωπος αντιληπτός από τις αισθήσεις μας ως μέρος αυτού του κόσμου. Ακόμη και όταν ο πόνος κάνει τον άνθρωπο να αναζητά τη βοήθεια μιας θαυματουργού εικόνας, η βασική δογματική θέση της Εκκλησίας μας είναι πλέον γερά θεμελιωμένη στην ψυχή του κάθε πιστού: Η εικόνα οδηγεί από την μορφή στο πρωτότυπο και γίνεται μέσον πνευματικής σχέσης με αυτόν ή αυτήν που απεικονίζει. Δεν προσκυνούμε άψυχη ύλη αλλά μέσω αυτής της εικόνας, μια ζωντανή παρουσία. Οι άγιοι, και κυρίως ο Χριστός μας, αποτελούν ολοζώντανες πνευματικές οντότητες που καλούν σε σχέση, στην οποία θέλουμε να συμμετάσχουμε με όλες μας τις αισθήσεις, πνευματικές και σωματικές. Αυτή την ανάγκη ικανοποιεί κάθε εικόνα: Τα σωματικά μου μάτια αντικρίζουν αυτόν που τιμώ, πιστεύω και αγαπώ. Ιδιαίτερα λοιπόν για τα παιδιά, στα οποία η εμπειρία των αισθήσεων παίζει σημαντικότατο ρόλο, η εικόνα μεταβάλλεται σε εξαιρετικό παιδαγωγικό

εργαλείο, πιο εύγλωττο και από το καλύτερο θεωρητικό μάθημα. Παράλληλα, μια εικόνα στο παιδικό δωμάτιο, αποτελεί απεικόνιση μιας ζωντανής θεϊκής παρουσίας.

Σκοπός

- **Να ερπεδωθει η ΠΙΣΤΗ στην παρουσία του Θεού και η ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ στη δύναμη και την αγάπη Του.**

Κάθε εικόνα ενισχύει την πίστη μας και μας δίνει την αίσθηση μιας ζωντανής παρουσίας. Μέσα από τις εικόνες ερχόμαστε σε επαφή με ένα πνευματικό κόσμο, στον οποίον κυριαρχεί η αγάπη και η αγιότητα. Οι εικόνες μας διδάσκουν αυτό που μας διδάσκει η Ορθόδοξη πίστη μας: Πώς ο Θεός έγινε άνθρωπος, αναστήθηκε και άφησε πίσω του την Μία, Αγία Ορθόδοξη Εκκλησία, την Εκκλησία εκείνη που διατήρησε με αγώνες και αίμα την ακρίβεια όσων παρέλαβε από τον Χριστό μας και τους Αποστόλους Του.

- **Να ερπεδωθει η ΕΛΠΙΔΑ για έναν καλύτερο κόσμο που θα γίνει με την υπακοή στο θέλημα του Θεού.**

Οι εικόνες μας παρουσιάζουν πνεύματα ζωντανά, πνεύματα που κυκλοφορούν γύρω μας, πνεύματα άγια, που μας συντρέχουν, που ακούν τις προσευχές μας και παρακαλούν για μας τον Κύριο. Οι εικόνες, αν και σιωπηλές, κραυγάζουν με τον τρόπο τους πως ο θάνατος νικήθηκε.

- **Να ερπεδωθει η ΑΓΑΠΗ, δηλ. η συμπεριφορά του παιδιού προς το περιβάλλον του σύμφωνα με το θέλημα και το παράδειγμα του Θεού και να αποκτηθούν καλές συνήθειες.**

Όποιος έχει προσευχηθεί μπροστά σε μια εικόνα ξέρει πως πλέον η εικόνα αυτή είναι ζωντανή και εκπέμπει ζωή και ελπίδα. Και αυτό οφείλεται όχι βέβαια στο υλικό της αλλά σε αυτόν που απεικονίζεται. Σεβόμαστε πολύ τις εικόνες γιατί αγαπάμε και πιστεύουμε την μορφή που βρίσκεται επάνω της. Και επειδή τις αγαπάμε τις εικόνες, έχουμε και ενδιαφέρον να τις διαβάζουμε. Διότι κάθε εικόνα διδάσκει με τα χρώματα, τα σχέδια, αλλά και την ιστορία της.

Τα μηνύματα

Πάντα με μικρές και απλές προτάσεις:

- Οι εικόνες δυναμώνουν την πίστη μας
- Οι εικόνες γίνονται γέφυρα επικοινωνίας με τον κόσμο των αγίων.
- Κάθε εικόνα έχει κάτι να μας πει.
- Η Ορθοδοξία είναι ένα χρυσό σεντούκι, που μέσα του κρύβει τον θησαυρό της πίστης μας, ακριβώς όπως τον παρέλαβε από τον Χριστό και τους Αποστόλους.

ΠΡΟΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Αφόρμηση

Πρόκειται για μια απλή, αλλά εύστοχη αφορμή, η οποία θα ελκύσει την προσοχή των παιδιών. Μπορεί να είναι ένα αντικείμενο, μια ιστορία, μια ερώτηση, ένα επίκαιρο γεγονός.

Μια εικόνα.

Ανάγνωση του κειμένου

Γίνεται με καθαρή φωνή, παραστατικά και αν θέλεις με συνοδεία μιας ήρεμης μουσικής.

Γύρω στα τέλη του 7ου αιώνα παιδιά μου στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία κάποιοι άνθρωποι έλεγαν ότι δεν ήταν σωστό να προσκυνάμε τις εικόνες που υπήρχαν στα σπίτια και τους ναούς, γιατί θα μοιάζουμε με τους ειδωλόλατρες, που προσκυνάνε ξύλα και πέτρες. Με αυτά τους τα λόγια κατόρθωσαν να πείσουν και τον αυτοκράτορα. Έτσι εκδόθηκαν αυτοκρατορικά διατάγματα που απαγόρευαν να έχουν οι άνθρωποι εικόνες στα σπίτια τους και να τις προσκυνάνε. Οι άνθρωποι που συμφωνούσαν μ' αυτήν την πράξη ήταν οι Εικονομάχοι.

Όμως παιδιά μου υπήρχαν και άλλοι πνευματικοί άνθρωποι που έλεγαν

ότι είναι σωστό να έχουμε εικόνες μέσα στην Εκκλησία και στα σπίτια μας, επειδή εμείς δεν προσκυνάμε το ξύλο, αλλά εκείνον τον άγιο που είναι ζωγραφισμένος πάνω στο ξύλο. Τον βλέπουμε και η ψυχή μας γεμίζει αγάπη γι' αυτόν. Αυτοί οι άνθρωποι ήταν οι Εικονόφιλοι.

Έτσι λοιπόν άρχισε μια διαμάχη μεταξύ εικονομάχων και εικονόφιλων που κράτησε περίπου 120 χρόνια. Στο τέλος η εκκλησία μας αποφάσισε πώς οι εικόνες είναι ιερές και έτσι μπορούμε να προσευχόμαστε σ' αυτές. Από τότε, όταν στεκόμαστε με σεβασμό μπροστά σε μία εικόνα, δεν προσευχόμαστε σε ένα κομμάτι ζωγραφισμένο ξύλο αλλά το μυαλό και η καρδιά μας είναι στραμμένα στον Χριστό, την Παναγία ή τους Αγίους που εικονίζονται. Βλέπετε παιδιά μου όταν φιλάμε την εικόνα δεν φιλάμε ένα κομμάτι ύλης αλλά δείχνουμε τον σεβασμό μας στο πρόσωπο που εικονίζεται.

Είναι πολύ καλή συνήθεια να υπάρχει στο σπίτι ένα εικονοστάσι με πολλές εικόνες και κυρίως των αγίων που προστατεύουν την οικογένεια. Και καθένα παιδί ας φροντίσει να έχει στο δωμάτιό του την εικόνα του Αγίου του οποίου έχει το όνομα.

Αφορμές για συζήτηση

- Τι σας έκανε εντύπωση;
- Γιατί έχουμε εικόνες;
- Τι θα αισθανόσασταν αν μπαίνατε σε μια Εκκλησία χωρίς εικόνες;

Λέξεις κλειδιά

Πρόκειται για λέξεις, οι οποίες συμπυκνώνουν νοήματα και μηνύματα. Επιδιώκουμε να εντυπωθούν στον νου και την καρδιά των παιδιών, ως δεσμοί μνήμης με τις επιμέρους αλήθειες του εκάστοτε κεφαλαίου. Φροντίζουμε να τις ανασύρουμε τακτικά κατά τη διάρκεια του μαθήματος, επιλέγοντας μια ή δυο, οι οποίες θα κλείνουν την κάθε συνάντησή μας με τα παιδιά.

Εικονομάχοι: Αυτοί που θέλανε να καταστρέψουν τις εικόνες.

Εικονολάτρες ή εικονόφιλοι: Αυτοί που υπερασπίστηκαν και έσωσαν τις εικόνες.

Εικόνα: Μια ζωγραφική που αναπαριστά τον Χριστό, την Παναγία, τους αγίους ή ακόμη και γεγονότα από τη ζωή του Χριστού. Γι' αυτό λέγονται και αγιογραφίες. Μπορεί να είναι μικρές εικόνες πάνω σε ξύλο, που λέγονται φορητές γιατί μεταφέρονται εύκολα. Άλλες είναι ζωγραφισμένες σε έναν τοίχο και ονομάζονται τοιχογραφίες. Υπάρχουν και εικόνες σε χαρτί, ακόμη και σε τζάμι.

Ορθοδοξία: Η αληθινή πίστη στον Χριστό, που έφτασε ως εμάς ακριβώς όπως την παρέδωσε ο Χριστός στους Μαθητές Του.

Κυριακή της Ορθοδοξίας: Είναι μια Κυριακή κοντά στο Πάσχα που γιορτάζουμε την αναστήλωση των εικόνων, δηλαδή θυμόμαστε τη νίκη των εικονόφιλων.

Επιπλέον δραστηριότητες

Απασχολούμε τα παιδιά με τις δραστηριότητες του βιβλίου τους. Τους αναθέτουμε να χρωματίσουν τα σχέδια του βιβλίου τους. Η επιλογή με ταξύ των δραστηριοτήτων του βιβλίου, θα καθορίσει τα υλικά που θα χρησιμοποιήσουν τα παιδιά. Σήμερα, τα παιδιά θα χρειαστούν:

- Μικρά ξυλάκια.
- Κόλλα.

Παιχνίδι ρόλων και συναισθημάτων

Καλούμε τα παιδιά να εκπροσωπήσουν κάποιον ή κάτι από την ιστορία και να το εκφράσουν με δικά τους λόγια.

Ένας φίλος έρχεται σπίτι σας, βλέπει το εικονοστάσι και σας ρωτάει το χρειάζονται οι εικόνες. Τι του απαντάτε;

Ανάγνωση του παιδικού ποιήματος

Γίνεται με καθαρή φωνή και παραστατικό τρόπο. Προσπάθησε να τηρήσεις με ακρίβεια το μέτρο, ούτως ώστε να καταφέρουν τα παιδάκια να κρατήσουν με παλαμάκια ή ρυθμικά όργανα τον ρυθμό. Το ρεφρέν ή μια χαρακτηριστική φράση που επαναλαμβάνεται ή κάποια που θα την θεωρήσεις σημαντική, την μαθαίνεις από την αρχή στα παιδιά και τους ζητάς να την επαναλαμβάνουν κάθε τόσο. Άλλωστε, τα σημαντικότερα μηνύματα του μαθήματος βρίσκονται μέσα στους στίχους. **Αν θέλεις προσθέτεις μια απλή μελοποίηση.**

ΚΑΝΩ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΒΑΡΚΑ (Γνωριμία με τις εικόνες)

Φέγγει το **εικονοστάσι**.
Το **καντήλι** έχει ανάψει.
Ο Χριστός κι η Παναγιά μας
πώς μιλάνε στην καρδιά μας!

Κοίτα πρόσωπα ωραία
που μας θέλουνε παρέα.
Στων αγίων το κεφάλι
στρογγυλό το Φως προβάλλει.

Κάνω την εικόνα βάρκα,
το τιμόνι έλα κράτα.
Τους αγίους που τιμούμε
φίλους πάμε να τους βρούμε.

Άλλοι έχουνε μανδύα
κι άλλοι κράνος, πανοπλία.
Ίδια όμως έχουν πίστη
και την Εκκλησιά για σπίτι.

Βλέπω τώρα **καλογέρους,**
άλλους νέους, άλλους γέρους
και **βασίλισσα** με στέμμα
και πορφύρα σαν το αίμα

*Κάνω την εικόνα βάρκα,
το τιμόνι έλα κράτα.
Τους αγίους που τιμούμε
φίλους πάμε να τους βρούμε.*

Αφορμές για συζήτηση

- Τι σας έκανε εντύπωση;
- Ποιο είναι το πιο παράξενο που έχετε δει σε μια εικόνα;
- Μπορείτε να περιγράψετε την εικόνα του αγίου σας; Πώς είναι; Τι φοράει;

Διαθεματική προσέγγιση

Κάθε παιδικό ποίημα δίνει αφορμή για διαθεματικές προσεγγίσεις.

Σήμερα **λέξεις-κλειδιά** για τη διαθεματική προσέγγιση είναι:

*Εικονοστάσι, καντήλι, φωτοστέφανο, μανδύας, κράνος, πανοπλία,
καλόγερος, βασίλισσα, πορφύρα.*

Έχουμε επιλέξει μια εικόνα που περιέχει στοιχεία που θα ελκύσουν το ενδιαφέρον των παιδιών. Την παρουσιάζουμε, την αναλύουμε, ζητάμε τις απόψεις των παιδιών, πριν τους αποκαλύψουμε τα μυστικά της.

Αξιολόγηση

Με τις λέξεις κλειδιά, καλείς τα παιδιά να αναφέρουν ποιο μέρος του μαθήματος τους φέρνει στο μυαλό.

Ολοκλήρωση του μαθήματος

*Έχετε προετοιμάσει κάτι, -ένα γλυκό, μια ζωγραφιά, ένα φτηνό αντικείμενο- στο σχήμα ενός γράμματος, από το οποίο ξεκινά μια καθοριστική για σας λέξη-κλειδί. **Με δυο λόγια** αναφερόμαστε στη βασική έννοια. Μπορείτε να ενθαρρύνετε τα παιδιά να έχουν ένα μικρό σεντούκι, με τη συλλογή όλων των φειτών αναμνηστικών.*

- Τα παιδιά ολοκληρώνουν την χειροτεχνία τους.
- Παίρνουν μαζί τους μια εικονίτσα που τους είχαμε φέρει.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

Είναι σημαντικό για την επικοινωνία με τους γονείς των παιδιών, να έχουν ένα ενημερωτικό σημείωμα για όσα έγιναν κάθε φορά στο κατηχητικό. Με τον τρόπο αυτό, γίνονται κι εκείνοι έμμεσοι ακροατές κάποιων σημαντικών πτυχών της πίστης μας, ενώ παράλληλα διευκολύνεται η επικοινωνία με τα παιδιά τους, με βάση το μάθημα. Αναμφίβολη είναι επίσης και η ωφέλεια στο επίπεδο της επικοινωνίας της ενορίας με τις μεγαλύτερες ηλικίες. Στο φυλλάδιο αυτό ζητάς από τους γονείς κάποια υλικά, που τυχόν θα χρειαστούν για την επόμενη φορά. Ιδού ένα προτεινόμενο ενημερωτικό κείμενο:

Οι εικόνες είναι από τα πιο σημαντικά πράγματα στην πίστη μας. Τις έχουμε μπροστά μας όταν προσευχόμαστε, τις φιλάμε και πολλοί άνθρωποι έχουν μαζί τους πάντα μια-δυο μικρές εικονίτσες. Βλέποντάς τες μεγαλώνει η πίστη και αγάπη μας γι' αυτόν που είναι ζωγραφισμένος και αισθανόμαστε πως είμαστε μαζί με έναν πολύ αγαπημένο άνθρωπο. Δεν είναι όμως απλοί άνθρωποι πάνω στις εικόνες. Είναι άγιοι κι αναμεσά τους η Παναγία μας και βέβαια ο Χριστός μας. Κάθε εικόνα μέσα στο σπίτι είναι ευλογία. Κι αν είμαστε προσεκτικοί, οι εικόνες μας μιλάνε και μας δίνουν πολλές πληροφορίες για εκείνον που είναι πάνω σ' αυτήν.